

İNSANOĞLUNUN anatomisinde zamanla işlevini kaybettiği için küçülen, yok olan, “**kadük**” hale gelen “**özellikler**” için “**evrimsel atık**” tabiri kullanılıyor.

Önceki gün BBC'nin servisi ettiği popüler bilim haberi için görüşüne başvuru alan evrimsel antropoloji uzmanı **Dorsa Amir**, evrimsel atıkları örnekler vererek daha anlaşılır hale getiriyordu.

Mesela kuyruksokumu, mesela kulaklarımızdaki “**Darwin yumrusu**”, mesela artık insanların yüzde 18'inde görülmeyen el bileğindeki “**palmaris longus**” kası, tüylerin kabarması veya diken diken olması (piloereksiyon)...

Evrimsel antropolojiye göre işlevlerini yitirmiş olmalarına rağmen varlıklarını dönüştürerek ya da tamamen yok olmayı bekleyerek sürdüren bu “**özellikler**”, bedenlerimizi birer “**doğa tarihi müzesi**” haline getiriyor.

Bu makale, **Derya Bengi**'nin 1970'li yıllardaki Türkiye'yi “**sazlı cazlı sözlük**” formatında anlatan harikulade çalışması “**Görececek Günler Var Daha**”yı okuduğum günlerde karşıma çıkınca başka bir anlama büründü...

Derya Bengi daha önce “**Şimdiki Zaman Beledir**” adıyla 1950'li yılları, “**Dün-**

**Kanat
ATKAYA**

katkaya@hurriyet.com.tr

Toplumun evrimsel atıkları

ya **Durmadan Dönüyor**” ile 1960'lı yılları merkeze alan iki kitaba daha imza atmıştı.

Şarkılar, filmler, **kitaplar**, televizyon dizileri vb, bu çalışmalarını üretenler veya üretimlerini tetikleyen kitlesel olaylar, dönemsel heyecanlar, tetikledikleri tepkiler vb üzerinden toplumun 10'ar yıllık dönemlerle portresi çiziliyor bu **kitaplarda**.

“**Nostalji**”nin dozunda ve şahsi deneyim boyutunda kalmasını/kullanılmasını tercih edenlerdenim.

İnternet üzerinde “**Aaaah ah, eskiden muşamba vardı**” yazısı bile okumuşluğum var ki; kestirmeden giderek “**Yok artık!**” demekle yetineyim.

Bengi'nin çalışmaları bu tuzağa düşmüyor. Her biri gayet kaliteli makaleler olan sözlük

maddeleri bir yandan okuma tadı taşıyor diğer yandan şaşırtıcı detayları yeniden gün ışığına çıkarıyor...

Ama aralarında çocukluğunun bir bölümü 1970'li yıllara denk gelmiş benim gibilerin de bulunduğu “**o yılları görmüş geçirmişlerin**” iç çekerek, özlem duyarak okumaması da imkânsız...

“**Özlenmeyecek**”, “**hatırlanmak bile istenmeyecek**” olaylar da akıp gidiyor kitabın satır aralarında.

Ama yine de bir noktada tahammülün, iyi niyetin, umudun yaşadığı, bu derece derin şekilde bölünmemiş, daha kaliteli eğitim gören, daha naif bir toplum görüyoruz onca dert keder arasında...

Toplumun 2019 itibariyle işlevini tamamen kaybetmiş veya “**kötü bir yöne evrilmiş**” özelliklerinin izini sürüyoruz okur olarak, vatandaş olarak...

“**Evrimsel atık**” olarak şimdilik yaşattığımız veya çoktan uçup gitmiş “**kişi başına düşen gayrisafi iyiliği**” hatırlamak ve unutmamak için...

(70'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük, “Görececek Günler Var Daha”, Derya Bengi, **Yapı Kredi Yayınları**, 2018)